

עבודה זרה כא

משה שווערד

אמר רב מרשיא מזוזה חובת הדר הוא

1. תוספות מסכת עבודה זרה דף כא עמוד א

הא אמר רב מרשיא מזוזה חובת הדר היא - פירוש וא"כ אין לגזור בהו שכירות אטו מכירה דמכירה לא מפקע לה ממזוזה אבל בשדות במכירה מפקע להו ממעשר ויש מפרשים דאתיא אפ"ל למ"ד אין קנין לעובד כוכבים בא"י להפקיע מיד מעשר בסוף השולח (גיטין דף מז. ושם ד"ה אמר) דמ"מ חשובה הפקעה מה שהיא עתה ביד עובד כוכבים והוא זורעה שאינו מפריש ממנה מעשר נמצא שאין מקיימין בזה השדה מצוה התלויה בה אבל בית אין כאן הפקעה מפני שאין הבית עצמו חייב כיון שאין ישראל דר בתוכו ולא נהירא דא"כ מאי קאמר בסמוך לרבי יוסי שדה דאית ביה תרתני גזרו רבנן שכירות אטו מכירה הלא בשכירות גופא איכא תרתני דבשכירות גופיה איכא הפקעה ממעשר שלא יעשר העובד כוכבים מאותה תבואה ועוד קשיא דלשון הפקעה משמע שמפקיע החיוב לגמרי מן הקרקע וכאן אין הפקעה גמורה כיון דאין קנין שהרי גם עתה שהוא ביד העובד כוכבים אם יזרע בה ישראל תתחייב לעשר לכך נראה לפרש דאתיא כמ"ד יש קנין וכשמוכרה לעובד כוכבים הוא מפקיעה ממש ממעשר שאפילו יזרע ישראל לא יתחייב במעשר אבל בית ודאי אינו מפקיע מן המזוזה דאפ"ל לא ימכרנו לעובד כוכבים אלא שלא ידור בו ישראל אין כאן חיוב מזוזה מן התורה ואפילו אם שכרה ישראל אחר ודר בתוכה דהכי קיימא לן דהא אמרינן פרק התכלת (מנחות דף מד. ושם ד"ה טלית) השוכר בית בחו"ל כל' ל' יום פטורה מן המזוזה מכאן ואילך חייבת בא"י חייבת מיד מכל מקום אין חיוב זה מן התורה דמדאורייתא פטורה לעולם כדכתיב ביתך ולא של אחרים ואף על גב דדרשינן ביתך ביאתך להניחה בימין דרך ביאה מ"מ תרי ביתך כתיבי אבל רבנן הוא דחייבוהו לאחר ל' יום מפני שהיא נראית כשלו מידי דהוה אטלית שאולה דכל' ל' יום פטורה מן הציצית וה"ה לעולם מן התורה משום דכתיב כסותך ולא של אחרים ורבנן הוא דגזרו לאחר ל' יום מפני שנראית כשלו.

2. תוספות מסכת מנחות דף מד עמוד א

טלית שאולה כל' ל' יום - אין לדקדק מכאן דסתם שאלה ל' יום כמו הלואה בפ"ק דמכות (דף ג:) חזא דדילמא שאלה דטלית דוקא ועוד הכא לא מיפטר אלא דעד ל' יום סברי אינשי דשאלה היא דאין דרך שאלה יותר דמדאורייתא פטורה לעולם כדדרשינן (חולין דף קלה.) ראשית גז צאנך ולא של אחרים הכי נמי כסותך ולא של אחרים אע"ג דבמזוזה חייב השוכר כדמסיק התם (שם): דביתך לא אתא לאפוקי בית אחרים אלא לכדבא דאמר דרך ביאתך (לעיל דף לד.) ופ"ק דיומא (דף יא:) נמי איכא הכי וה"ט דלא מסתבר קרא למעוטי בית אחרים דכיון דלשימור עביד ל"ש מיהו כל' ל' יום פטור דלאו בית דירה דידיה הוא כדאמרינן פ"ק דבבא בתרא (דף ה.) גבי נשתהה שם ל' יום הרי הוא כאנשי העיר והא דמייתי הכא סיוע לרב יהודה להא דטלית שאולה דמסתבר ליה לדמות טלית מדרבנן למזוזה דאורייתא וצ"ע אי מצינן למימר דלענין לפטור עד ל' יום הוא דמייתי ומיהו י"ל דמזוזה נמי מדרבנן דתרי ביתך כתיבי והא דבעי בסוף השואל (ב"מ קא:) מזוזה על מי ופריך הא אמר רב מרשיא חובת הדר היא לאו לחיובי שוכר מייתי לה אלא ה"ק פשיטא שהמשכיר אינו חייב כיון שאינו דר שם וכן פ"ק דמסכת ע"ז (דף כא. ושם) דפריך בית נמי מפקע ליה ממזוזה ומשני חובת הדר היא פי' שאם ירצה לא ידור בו אלא ישתמש בו לתבן וקש ולא מיחייב ...

3. רש"י מסכת בבא מציעא דף קא עמוד ב

חובת הדר היא - דדרשינן מנחות (לד, א) ביתך - דרך ביאתך, למי שנכנס ויוצא לה, זה הדר בה.

4. חדושי הרשב"א על מסכת עבודה זרה דף כא/א

בתים נמי מפקע להו ממזוזה. מזוזה לא אפקעתא דבתי היא דחובת הדר היא, כדכתיב (דברים ו, ט) מזוזות ביתך ודרשינן (מנחות לד, א) דרך ביאתך. קשיא לי שדות נמי כיון דסבירא לן דיש קנין לגוי להפקיע מיד (ו) מעשר מה איכפת לן, דהא ההיא ארעא לא מיחייבא וכענין שאמר במזוזה. יש לומר דה"ק בתי לא איכפת לן אי מפקעינן להו ממזוזה, דמזוזה (הדם) [חובת הדר] הואי לשומרו מן המזיקין, ואם הגוי אינו משמר ואינו ניצל מאי איכפת לן, אבל אפקעתא דשדה אית בה נזקא לישראל דממעט החלק הלוי ותקנת חכמים היא

קסבר כיבוש יחיד לא שמיה כיבוש

5. רש"י עבודה זרה דף כ/ב

סוריא - ארם צובה וסמוכה לארץ ישראל וכיבשה דוד וחיברה לקדושת ארץ ישראל שלא על פי הדבור ובלא ששים ריבוא וקרי ליה כיבוש יחיד:

6. רש"י מסכת גיטין דף ח עמוד ב

כיבוש יחיד-דוד שלא היו כל ישראל ביחד כדרך שהיו בכבוש יהושע שהיו כולם וכבשוה לצורך כל ישראל קודם חלוקה אבל דוד לא כבש אלא לצורכו.

7. עיין בספר עבודה ברורה

קסבר כיבוש יחיד שמיה כיבוש. ז"ל ערוך השלחן העתיד (הלכות תרומות סימן נ"ג סעיף ה-ו): לכאורה אינו מובן, דהא כל גבולות א"י כתובים בתורה בפרשת מסעי, והם ז' אומות שנתן הקב"ה לאברהם, וא"כ מה פלוגתא יש בזה, ממה נפשך - אם המקום שנכבש הוא בתוך גבולי א"י דינו כא"י, ואם לאו, דינו כחוץ לארץ, ומאי נפקא מינה בין כיבוש רבים לכיבוש יחיד.

אמנם בספרי פרשת עקב נתבאר דבר זה, דמקשי קראי אהדדי, דבפרשת מסעי כתיבי תחומי א"י דמבואר שזהו א"י ולא מקומות אחרים, ובסוף פרשת עקב כתיב "כל המקום אשר תדרוך כף רגלכם בו לכם יהיה", הא כיצד - בתחלה יש להם לכבוש א"י, והיינו מה שבתוך הגבולין, ואח"כ אם כובשין בחוץ לארץ דינה כא"י. ולכן המקומות שכבש דוד בסוריא קודם שכבש כל א"י, אינו כא"י, וכדאמרין בספרי, עכ"ל.

וכן כתב הדבר אברהם (ח"א סימן י' אות ח') בתירוץ ראשון. וע"ע בדברינו בתוד"ה כיבוש (בד"ה בא"ד. והכי איתא).

8. תוספות עבודה זרה דף כא/א

כיבוש יחיד - פ"ה שלא היה שם אורים ותומים וששים רבוא ויותר נראה כמו שפירש הר"ר יצחק מהרפוט דכל מה שכבש יחיד כגון יאיר בן מנשה אינו א"י אבל קשיא דאי מא"י הוא אין זה קרוי כיבוש יחיד ואם מחו"ל אפ"ל היו שם ששים רבוא קרוי כיבוש יחיד לכך נראה כל שאין לו רשות לכבש נקרא חו"ל דכל זמן שלא כבש כל א"י לא היה לו רשות לכובש חוצה לארץ והכי איתא בספרי פרשת עקב שכבש דוד ארם נהרים וארם צובה אמר לו הקב"ה סמוך לפלטיין שלך לא כבשת ואתה הולך ומכבש חוצה לארץ שנאמר ואת היבוסי יושב ירושלים וגו':

9. חתם סופר מסכת גיטין דף ח עמוד א

בשלישה דרכים שוותה וכו'... והנה רש"י פי' כיבוש יחיד שלא בסנהדרין ותוס' פי' עפ"י ספרי אפ"ל ברשות סנהדרין אם כבשו קודם א"י לא נתקדש. ורמב"ם פסק תרומתו יהו כיבוש יחיד אפ"ל בא"י עצמו כמ"ש תוס' כגון יאיר בן מנשה, וכיבוש רבים קודם שכבשו א"י ולשון הש"ס משמע דמירי מכיבוש יחיד ונ"ל היינו טעמא משום דכיון דקפיד רחמנא שיכבשו תחלה כל א' ואח"כ אשר תדרכו כף רגלכם, א"כ מסתמא לא הסכימו אורים ותומים וסנהדרין לכבוש ארם נהרים קודם שכבשו יבוסי א"כ ממילא ה"ל כיבוש יחיד נמי וצדקו דברי רש"י כפי' הש"ס...

10. ריטב"א על מסכת עבודה זרה דף כא/א

כבוש יחיד פירש"י ז"ל שלא היו שם אורים ותומים וכל ישראל כלומר שכבשה דוד שלא על פי הדבור בלא ששים רבוא ואינו נכון שהרי כמה כרכים כבשו עולי מצרים שלא היו שם אורים ותומים וכל ישראל וא"ה לא הוי כבוש יחיד שהרי

כתיב ונובח הלך (ויאיר בן מנשה הלך) וילכוד את קנת אלא ודאי טעם הדבר כדאיתא בספרי דאמרין כתוב אחד אומר כל מקום אשר תדרוך כף רגלכם לכם יהיה וכתוב אחד אומר כו' נותן תחומין לארץ ישראל הא כיצד בתחילה יש להם לכבוש כל ארץ העמים ואח"כ כל מקום ואם עושין כן הרי היא כקדושת הארץ לגמרי לדברי הכל **אבל סוריא שנכבשה קודם שנכבשה כל ארץ ישראל ולא כסדר קרו לה כבוש יחיד** כלומר שהיה הסכמת דוד לבדו לכבשה שלא מדעת סנהדרין והאי היא דאמרין בספרי שאמר לו הקדוש ברוך הוא לדוד דוד לא יפה עשית סמוך לפלטרין שלך לא הורשת ואתה הולך ומוריש ארץ העמים ורבי מאיר סבר דא"ה **כבוש יחיד שמיא כבוש ודינו כארץ ישראל לגמרי אף על פי שנכבשה שלא כסדר ומאן דסבר כבוש יחיד לא שמי' כבוש סבירא ליה דכיון דנכבשה שלא כסדר לא קדשה בקדושת ארץ ישראל והיינו שעמא דרבי יוסי והלכתא כותיה** דהא איפסיקא בהדיא הלכתא כותיה בכולה מתני':

11. רמב"ם הלכות תרומות פרק א

הלכה א: התרומות והמעשרות אינן נוהגין מן התורה אלא בארץ ישראל....

הלכה ב: ארץ ישראל האמורה בכל מקום היא בארצות שכיבשן מלך ישראל או נביא מדעת רוב ישראל וזהו הנקרא כיבוש רבים, אבל יחיד מישראל או משפחה או שבט שהלכו וכבשו לעצמן מקום אפילו מן הארץ שניתנה לאברהם אינו נקרא א"י כדי שינהגו בו כל המצוות, ומפני זה חלק יהושע ובית דינו כל א"י לשבטים אע"פ שלא נכבשה כדי שלא יהיה כיבוש יחיד כשיעלה כל שבט ושבט ויכבוש חלקו.

הלכה ג: הארצות שכבש דוד חוץ לארץ כנען כגון ארם נהרים וארם צובה ואחלב וכיוצא בהן אע"פ שמלך ישראל הוא ועל פי בית דין הגדול הוא עושה אינו כא"י לכל דבר ולא כחוצה לארץ לכל דבר כגון בבל ומצרים, אלא יצאו מכלל חוצה לארץ ולהיותן כא"י לא הגיעו, ומפני מה ירדו ממעלת א"י מפני שכבש אותם קודם שיכבוש כל א"י אלא נשאר בה משבעה עממים, ואילו תפס כל ארץ כנען לגבולותיה ואח"כ כבש ארצות אחרות היה כיבושו כולו כא"י לכל דבר, והארצות שכבש דוד הן הנקראין סוריא.

הלכה ד: סוריא יש דברים שהיא בהן כא"י ויש דברים שהיא בהן כח"ל, והקונה בה קרקע כקונה בא"י לענין תרומות ומעשרות ושביעית והכל בסוריא מדברי סופרים.

הלכה ה: כל שהחזיקו עולי מצרים ונתקדש קדושה ראשונה כיון שגלו בטלו קדושתן, שקדושה ראשונה לפי שהיתה מפני הכיבוש בלבד קדשה לשעתה ולא קדשה לעתיד לבוא, כיון שעלו בני הגולה והחזיקו במקצת הארץ קדושה שנייה העומדת לעולם לשעתה ולעתיד לבוא....

12. כסף משנה הלכות תרומות פרק א הלכה ב

ארץ ישראל האמורה בכל מקום וכו'. בפ"ק דע"ז איפליגו רבי מאיר ורבי יוסי כיבוש יחיד אי הוי כיבוש ופסק רבינו כרבי יוסי דאמר דלא הוי כיבוש ומפרש רבינו דכיבוש יחיד היינו כל שאינו מדעת רוב ישראל:

13. ר"י קורקוס הלכות תרומות פרק א

[ב] ... אלא שרבינו סובר שגם אם יחיד או שבט הלך וכבש עיר אחת לעצמו אפילו מהארץ שנתנה לאברהם אע"ג דליכא ההוא טעמא אעפ"י כן נקרא כבוש יחיד ואין מצוות נוהגות שם בארץ ישראל ... **וכתב רבינו אינו נקרא א"י כדי שינהגו בו כל המצוות כיון בזה לומר דזוקא לענין מצוות אינו א"י אבל קדושת ארץ ישראל יש לה לענין הדר בה ולענין הכל מעלין לא"י ולשאר דינין הוזכרו בתלמוד כיון שהיא מהארץ שנתנה אברהם אבינו וכן מצאתי שדקדק בעל כפתור ופרח מלשון רבנו והוא נכון.**

14. עיין בספר עבודה ברוחה

כיבוש יחיד שמיא כיבוש. הקשה בחידושי הגר"ח על הש"ס (סטנסל, סימן קנ"ח עמוד צ"ב), למאי נפקא מינה עתה בזמן הזה אם כיבוש סוריא עיי דוד המלך היה כיבוש יחיד או לאו, והרי קי"ל דקדושה ראשונה לא קדשה לעתיד לבוא, וא"כ יש לראות אם עולי בבל כבשו את סוריא או לא, דאם כבשו את סוריא

לא הוי כיבוש יחיד דלא שנא משאר ארץ ישראל, ואם הם לא כבשו את סוריא, א"כ בלא"ה אין בה כל קדושה. ומתוך דבירושלמי מבואר דירושת עזרא לא היתה כיבוש שלם, כיון שעדיין היה עליהם עול מלכות, רק שהתורה ריבתה בירושה שניה - מהפסוק "והרכב מאבותיך" - שמתקדש גם באופן כזה דהקיש ירושתך בימי עזרא לירושת אבותיך, אע"פ שאינו כיבוש גמור. ולפי זה י"ל שעולי בבל כבשו את סוריא, ומ"מ אם בכיבוש ראשון היתה סוריא בכלל כיבוש רבים - ובכלל ירושה הראשונה - א"כ היא גם בכלל ירושה שניה, אבל אם לא היתה סוריא בכלל כיבוש רבים בירושה הראשונה, א"כ אין עליה ריבוי שהיא בכלל קדושה שניה.

15. רישב"א על מסכת עבודה זרה דף כ"א/א

מתני' אף במקום שאמרו להשכיר לא לבית דירה אמרו הקש' ר"ת היאך אנו נוהגים להשכיר בתים לכותים לבית דירה ותירץ דלא אמרו אלא בזמן התלמוד שהיו נותנים הכותים עבודה זרה בבתיהם ורבי חיים הכהן ז"ל תירץ שלא אמרו במשנתנו אלא במקום שאמרו להשכיר בלבד ולא התירו שם למכור כגון ארץ ישראל לרבי יוסי וסוריא לרבי מאיר שכשם שהחמירו בו במכירה למעלת הארץ החמירו בשכירות לבית דירה אבל בחוזה לארץ מותר וכן אמרו בירושלמי הא במקום שאמרו למכור מוכר הוא לו אפילו לבית דירה ומשכיר הוא לו אפילו לבית דירה ומה שאמרו בתוספ' כאן וכאן לא ישכור לו לבית דירה משום ארץ ישראל וסוריא קאמר וכו' שאוסר למכור לו בתים בסוריא ואם תאמר וכיון דמשום איסור לא תביא תועבה אל ביתך הוא למה לא יהיה אסור אפילו בחוזה לארץ תירץ ר"ת ז"ל דבחוזה לארץ אינו חשוב בתינו והא דמחייבין במזוזה משום דמזוזה חובת הדר היא וביתך דרך ביאתך והנכון דהאי דרשה מדרבנן הוא שאסרו לנכרי' הכנסת ע"ז בתינו וסמכוהו אהאי קרא דאלו קרא גופי' לא מיירי אלא באיסור ע"ז והנאתה ושלא יכניסנה לתינו ליהנות ממנה הילכך בארץ ישראל או בסוריא שנצטוינו לעקור מהם עבודה זרה בכל כחננו גזרו אבל לא בחוזה לארץ.

16. רא"ש מסכת עבודה זרה פרק א

מתני' אף במקום שאמרו להשכיר לא לבית דירה אמרו מפני שמכניס לתוכו עבודת כוכבים שנאמר לא תביא תועבה אל ביתך. ובכל מקום לא ישכיר לו את המרחץ מפני שנקראת על שמו. תימה על מה שנהגו האידינא היתר להשכיר בתים לעובדי כוכבים ואע"פ שמכניס לתוכו עבודת כוכבים סמוך למיתתו. ויש להביא ראיה להתיר מדתניא בתוספתא כאן וכאן לא ישכיר אדם ביתו לעובדי כוכבים מפני שידוע שמכניסין לתוכו עבודת כוכבים. אבל משכירין להם שדות ואוצרות ופונדקאות אע"פ שמכניס לתוכו עבודת כוכבים. ומאי שנא דשרי שדות ואוצרות ופונדקאות שידוע שמכניס לתוכו עבודת כוכבים. הלכך נראה לפרש דהא דאסרינן להשכיר לעובדי כוכבים היינו מדרבנן. דפשיטא דקרא קמזהר לישראל גופיה אלא שחכמים אסרו להשכיר לעובדי כוכבים דהעובד כוכבים מביא עבודת כוכבים לבית ישראל. הלכך לא אסרו חכמים אלא בית דירה. ובימיהם היו רגילין להכניס עבודת כוכבים לבתיהן בקבע תמיד. והתירו בשדות ואוצרות ופונדקאות אף על פי שידוע שמכניס לתוכו עבודת כוכבים כיון שאין מכניס בקביעות. והאידינא שאין העובדי כוכבים רגילין להכניס עבודת כוכבים לבתיהם אלא בשעת חולי שרו. ועוד נהיי דלדידן שכירות לא קניא כיון שיד אומות תקיפה ובדיניהם שכירות ליומא כמכר ואף אם נפל ביתו של משכיר אינו יכול להוציאו הוי כמכר

17. שו"ע יורה דעה - סימן קנא

(ט) אין מוכרים להם בתים ושדות בארץ ישראל; אבל משכירין להם בתים, ולא שדות. ובסוריא, מוכרים בתים ומשכירים שדות. ובחוזה לארץ, מוכרים אלו ואלו:
 (י) לא ימכור ולא ישכיר לג' עובדי כוכבים ביחד, בשכונות היהודים. אבל לאחד או לשנים, מותר למכור או להשכיר כל מה שירצה, ולא חיישינן שמא ימכור או ישכיר הוא לאחרים:
 (יא) אף במקום שהתירו להשכיר, לא התירו אלא לאוצר וכיוצא בו, אבל לא לדירה, מפני שמכניס לתוכו עבודת כוכבים בקבע. הגה - והאידינא נהגו להשכיר אף לדירה, כיון שאין נוהגים להכניס עבודת כוכבים בבתיהם.

18. ש"ך יורה דעה סימן קנא

[יז] כיון שאין נוהגין כו' - קשה דהא חזינן דמכניסים עבודת כוכבים בבתיהן אפילו בקבע ודוחק לומר דכיון דבזמן הזה לאו עובדי עבודת כוכבים הן לא מיקרי אליל שלהם עבודת כוכבים ואפשר בזמן הרב לא היו נוהגים להכניס עבודת כוכבי בבתיהם בקבע כמו שכתבו הרא"ש וטור בזמניהם אבל לפעד"נ דסמכינן אאיך שנויא שכתב הרא"ש וז"ל ועוד נהי דלדין שכירות לא קניא כיון שיד האומות תקיפא ובדיניהם שכירות אלימא כמכר ואף אם נפל ביתו של משכיר אינו יכול להוציאו הוי כמכר עכ"ל וכ"כ ראב"ן דאפי' מכניסים עבודת כוכבים לבתיהם שרי משום דכיון דאותן ישראלים נותנים מס מקרקעות להעובד כוכבים אינו מיוחד הבית לישראל ומביאו הב"ח בתוספות ספ"ק דעבודת כוכבים ד"ה אף במקום כו' מוכח להדיא לשיטת ר"י ור' חיים ולשיטת ה"ר אלחנן שהביאו התו' במסקנתא דאפי' מכניס בתוכו עבודת כוכבים מותר להשכיר בח"ל ע"ש (וכן המרדכי והאגודה הביאו שיטת ר"י ור' חיים בסתם) וכן משמע להדיא בהר"ן ספ"ק דעבודת כוכבים:

19. ביאור הגר"א יורה דעה סימן קנא

(יח) השוכר כו'. דשכירות קניא במקצת ר"ל דמש"ש שכירות לא קניא היינו לחומרא ודחקו ההיא דב"מ נ"ו ב' אבל כבר תי' תוס' שם ובעבודת כוכבים ט"ו א' וש"מ דדוקא באונאה וז"ש בהג"א שם ואין נראה וע"ש [אבל יש להחמיר ע"פ מ"ש הרא"ש להתיר שכירות לעובד כוכבים האידנא נהי דלדין שכירות לא קניא כיון שיד אומות תקפה ובדיניהם שכירות ליומא כממכר כו' ומ"ש שיד אומות תקפה ל"ד דבלא"ה עבדינן כדיניהם כמ"ש בעובדא דר"מ בר רחל (ב"מ ע"ג ב') כדיניהם עבדינן כו' וכ"ש בישראל מעובד כוכבים דקניא]:

20. חדושי הרשב"א על מסכת עבודה זרה דף כא/ב

והא דתלינן טעמא דהתירא באריסות יותר מבשכירות, משום דבהכי אורחא טפי וכדאמר סתם שדות לאריסות קיימי, אבל כל שכן שהשכירות מותרת, שאין ישראל נוטל בגופו של קרקע כלום וגוי כי קא עביד בדידיה קא עביד לגמרי. ואיפשר נמי דלהכי נקט טעמא דאריסות משום דאשמועינן רבותא טפי דאפי' כי תלו לה באריסות שרי, וכן נמי מותר לישראל לתת שדהו לגוי לחרוש ולזרוע אותו בקבלנות כלומר בדבר קצוב והגוי עושה בו מלאכה אפי' בשבת. ואריך, דגוי כי קא עביד לדעתא דנפשיה קא עביד, דהא קביל עליה כלהו מלאכות בדבר קצוב אם יום או יומים וטרח (בהם) [בדידיה].

21. רש"י עבודה זרה דף כא/ב

כותי - לא עביד מלאכה בשבת אבל בחולו של מועד עביד דלמדרש סופרים לא חיישי:

22. רש"ש על עבודה זרה דף כא/ב

רש"י ד"ה כותי. דלמדרש סופרים ל"ח. משמע מלשונו זה דס"ל מלאכת חוה"מ דאורייתא עי' לקמן תד"ה תיפוק:

23. רש"י מועד קטן דף יא/ב

אלא אפילו - חולו של מועד דאסירא ביה מלאכה מדאורייתא, דכתיב (שמות כג) את חג המצות תשמור שבעת ימים לימד על כל החג שהוא אסור:

24. משנה ברורה סימן תקל

(א) ומותר במקצתן - ... והנה בעיקר איסור מלאכת חוה"מ יש דיעות בין הראשונים יש שסוברים שהוא מדברי סופרים מפני שמצינו בתורה שנקראו מקרא קדש והרי הוא זמן חגיגה במקדש לפיכך אסרום בעשיית מלאכה כדי שלא יהיה כשאר ימות החול שאין בהן קדושה כלל. ומ"מ לא החמירו בו כיו"ט ממש והקילו בחמשה דברים הנ"ל והרבה פוסקים סוברין דהוא מן התורה והא דהקילו בכמה דברים הנ"ל הוא ע"פ הרשות שניתן לחכמים מן התורה במלאכת חוה"מ לפי צורך הענין להתיר וכדדרשינן לזה מקרא בחגיגה דף י"ח ע"ש וזהו שסיים הרמ"א לפי צורך הענין וכו' ומאוד יש לזיזר שלא להקל יותר ממה שהתירו חכמים דאחז"ל המבזה את המועדות [דהיינו שעושה בהן מלאכה כפירש"י] כאלו עובד עכו"ם...

25. ביאור הלכה סימן תקל ד"ה ומותר

ומותר במקצתן - עיין מ"ב מה שכתבתי יש שסוברים שהוא מדרבנן. הוא דעת הרמב"ם בפ"ז מהלכות יו"ט ור"ת וריב"א בתוס' חגיגה דף י"ח וסמ"ג [ומה שמביא הגהמ"י ושלטי גבורים שדעת הסמ"ג בשם בה"ג ג"כ הכי עיינתי בבה"ג ולא מוכח מידי ואדרבה משמע קצת יותר שהולך בשיטת שארי הראשונים דס"ל דהוא דאורייתא אלא שמסר הכתוב לחכמים להתיר מקצתן כדאיתא בגמרא ומה שכתב בסמ"ג דהוא דרבנן הוא דברי עצמו] וריא"ז המובא בשה"ג והרא"ש והמרדכי [ומה שכתב דהרא"ם ס"ל דהוא דאורייתא ר"ל הרא"ם בשם רבותיו עיין שם ביראים סימן ש"ד דהוא בעצמו מסתפק שם בזה ומצדד דהוא דרבנן ובסימן תי"ח כתב שם דהדבר אצלו בספק] והטור והרשב"ץ בח"ב סימן ר"י אולם לנגד זה יש הרבה

ראשונים דס"ל זהו דאורייתא הרי"ף שהביא הטור בשמו בסימן תקל"ו שס"ל זהו דאורייתא [והיינו מדהעתיק בריש מו"ק בסתמא כל הברייתות שהובא בחגיגה דף י"ח שלמדו מקרא דאסור במלאכה מן התורה ולא העיר ע"ז כלום ועיין בב"י שאמר עליו שא"י מנין לו להטור זה דאפשר דאף דסבר דאסמכתות בעלמא נינהו כתבם ועיין בנהר שלום ובנחל אשכול שכתבו שדברי הטור בדעת הרי"ף הוא העיקר דאל"כ לא היה לו להביא הברייתות בסתמא] וכן נראה מן השאלות פ' ברכה והאשכול והרי"ף גיאות שכולם העתיקו הברייתות בסתמא והרשב"ם בפרק ערבי פסחים דף קי"ח שפירש המבזה את המועדות קאי על חוה"מ ומזה הוכיחו התוספות בחגיגה דף י"ח הנ"ל דס"ל דאסור מן התורה מלאכה בחוה"מ וממילא מוכח דגם רש"י סובר דאסור מן התורה דגם הוא פירש כרשב"ם במכות דף כ"ג ובסנהדרין דף צ"ט וכ"כ השב"ל סימן רכ"ג. היוצא מדברינו

26. עיין בספר עבודה ברורה

כותי אימר עביד ביה מלאכה בחולו של מועד
וכר אנן נמי עבדינן. הקשה העבודת עבודה,
הלא גם המקשן ידע תירוץ הגמ', ועוד הלא ידע דכל
מלאכות בחול המועד בדבר האבד מותר, וא"כ מהי
הקשיא.
והגר"ח קניבסקי שליט"א (בקונטרס ישוב הדעת),
תירץ דאין זה קושיא אלא הגמ' מפרשת בלשון קושיא
ותירוץ.
והאור החמה תירץ דסבר דשייך לאסור משום
דהכותי יעשה גם מכשירי המרחץ וכגון כבוס האלונטיות
וכיוצא, ומשני דכיון דהני מלאכות אינן של המרחץ
עצמו לא איכפת לן, דאין לנו לחוש לזה, דאינו ברור
שיעשהו.
ואפשר דזהו מה שרש"י מדייק וכתב "לדידן נמי
שרי להחם", והיינו דהתוצרן משיב לו מעיקר המלאכות
שבזה שרי לדידן.